

Ehdotukset hankintalakiesityksen muokkaamiseen

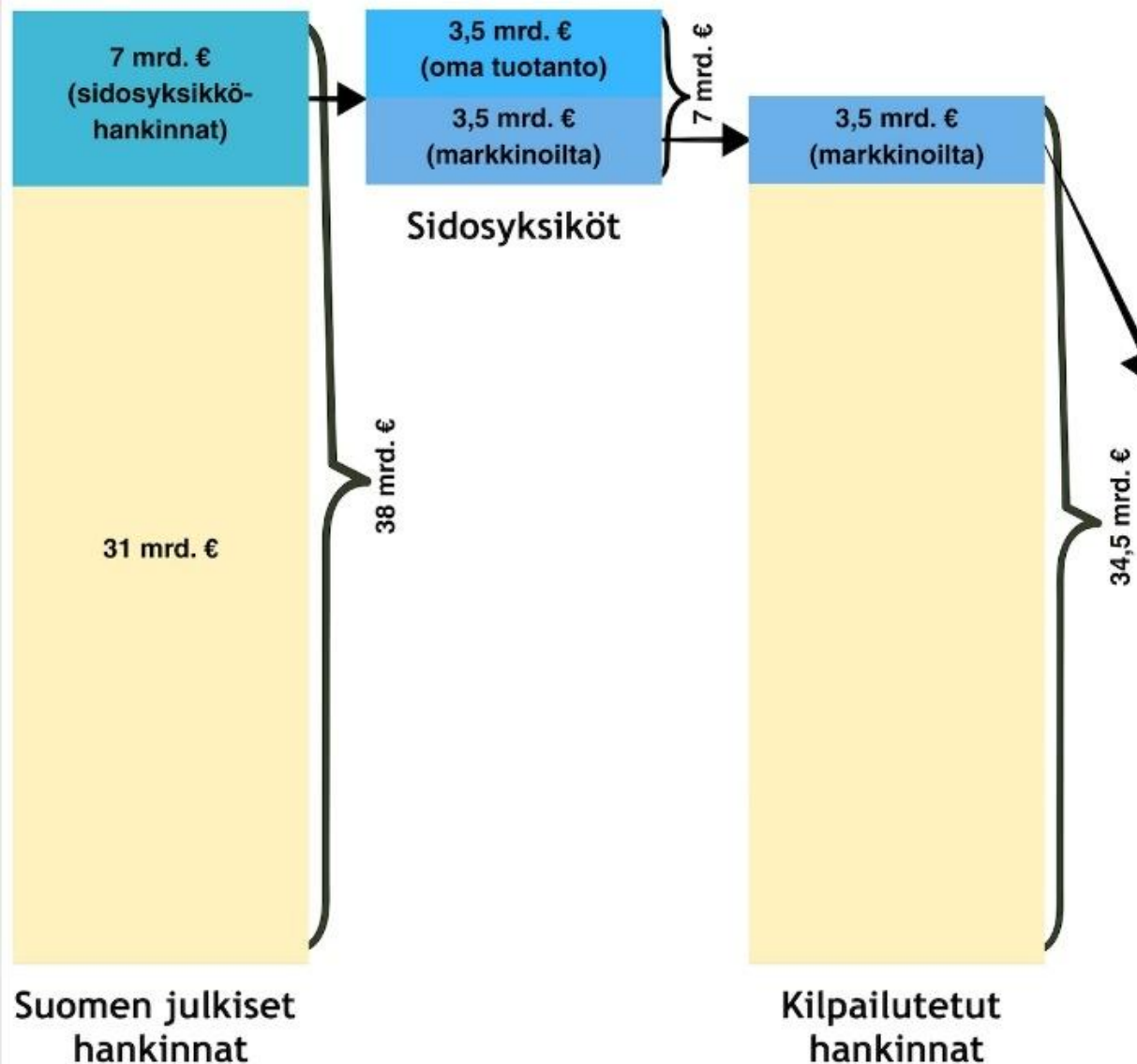
**– 10 % minimiomistusvaatimus toimii
hallituksen tavoitteita vastaan**

Esitys Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 11.3.2026

Kustos Ry
Julkishallinnon palvelukumppanit

RAKENNE: JULKISET HANKINNAT SIDOSYKSIKÖILTÄ JA KILPAILUTTAMINEN MARKKINOILLA

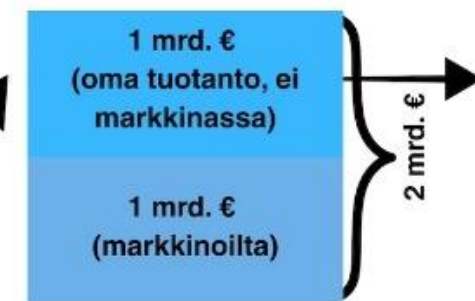

Valtio, kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät, seurakunnat

Lähteet: Tutkihallintoa.fi ja "Julkiset hankinnat: kokonaisvolyymi ja datan hyödyntäminen" (VM, 2021)

TARKASTELU 10 PROSENTIN VAIKUTUKSESTA MARKKINOIHIN

Sidosyksiköt, joilla enemmän kuin 11 omistajaa (48 kpl)

Markkinoille vapautuu enimmillään pienomistajien osuus 5-15 %

0,05-0,15 mrd. €

Muutokustannus vähintään (kertakustannus)

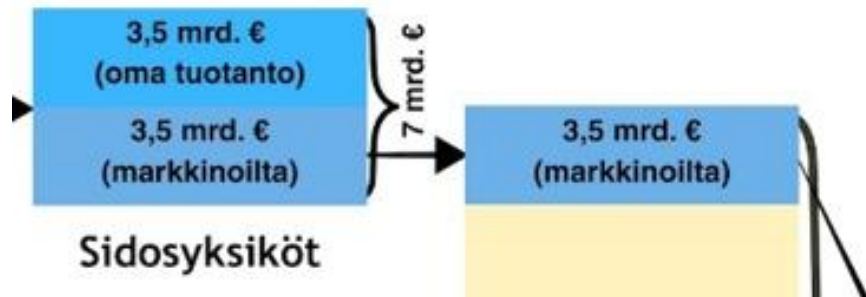

JOHTOPÄÄTÖKSET

- Markkinaan siirtyvä osuus: **0,05-0,15 mrd. €**
- Pääomistajat (>10 % omistus) jatkavat sidosyksikön hyödyntämistä
- Muutokustannus vähintään*: **1-2 mrd. €**

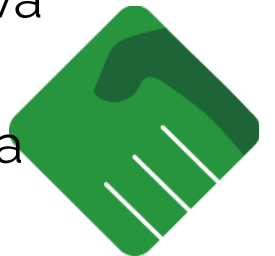
*Kunnille kohdistuvaa muutokustannusta on arvioitu Kuntaliiton tilauksesta FCG:n toimesta, hyvinvointialueiden ja sidosyksiköiden muutokustannuksia suhteutettu kunnille kohdistuviin kustannuksiin.

Vaikuttavuusarvio kilpailutettuihin toimittajasopimuksiin tekemättä

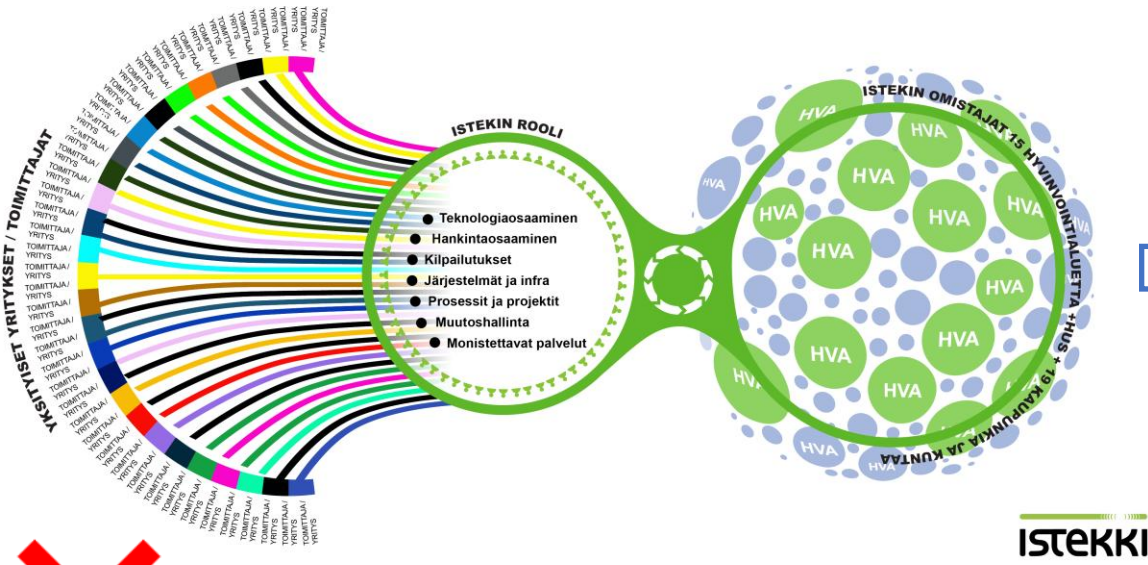
- Inhouse-yhtiöt kilpailuttavat markkinoilta noin 50-75% liikevaihdostaan - inhouse-yhtiöiden ja markkinatoimijoiden välillä on tuhansia kilpailutettuja sopimuksia

- Jos pienet omistajat ovat velvoitettuja irtisanomaan sopimuksensa inhouse-yhtiöiden kanssa → toimittajasopimusten volyyymi muuttuu olennaisesti ja hankintalaki velvoittaa kilpailuttamaan uudelleen.
- Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 17/2021 vp ottanut kantaa siihen, että voimassa oleviin sopimuksiin puuttuminen edellyttää, että sääntelyn on oltava hyväksyttävää, oikea suhteista ja välttämätöntä.
- Kuka korvaa inhouse-yhtiöiden ja markkinatoimijoiden välisten sopimusten muutokset, irtisanomiset, sopimussakot ja vahingonkorvaukset? → tähän otettava laissa kantaa

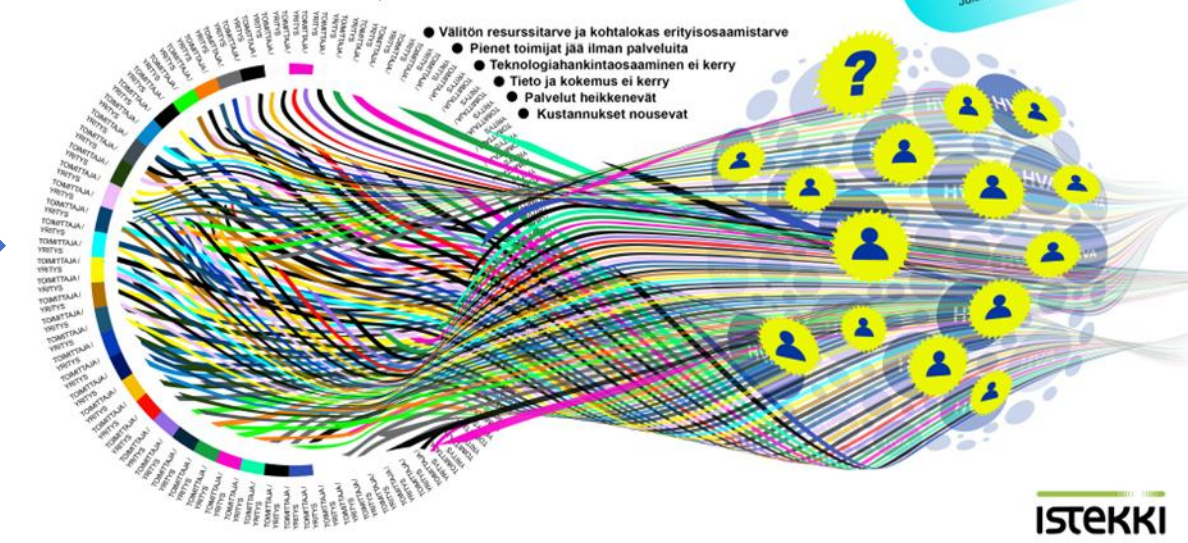

Esitetyn 10%:n omistusvaatimuksen vaikutukset

INHOUSE ISTEKKI OSANA ARVOKETJUA
YHTENÄISTÄMME ASIAKKAIDEMME TOIMINTAYMPÄRISTÖJÄ

ARVOKETJU ILMAN INHOUSE ISTEKKIÄ
RESURSSOINTI- JA OSAAMISTARVE LANKEAA
HYVINVOINTIALUEILLE, KAUPUNGEILLE JA KUNNILLE

- Rikkoo olemassa olevan yhteistyön ja ekosysteemin
- Vaarantaa kyber- ja tietoturvan, kuten lakiesityksessäkin riskeiksi todetaan.
- Muutuskustannukset ja riskit kaatuvat poistuville omistajille
- KKV toteaa lausunnossaan, että muutoksia toteutuu eri tavoilla samanaikaisesti eri palveluissa ja eri puolilla maata. Tällöin uudistuksen kokonaisvaikutus muodostuu näiden vaikutusten yhdistelmästä, mikä lisää epävarmuutta ja voi pienentää arvioituja hyötyjä. KKV huomauttaa, että sidosyksikköjen omistusosuusrajaus ei todennäköisesti tule vaikuttamaan kaikkialla kustannuksia laskevasti, vaan joissakin tapauksissa kustannukset voivat nousta, koska omistusosuusrajaus voi sulkea pois myös sellaisia sidosyksikköjen käytötapoja ja -tapauksia, joiden avulla erityisesti pienet kunnat ovat saavuttaneet kustannussäästöjä.

Muutosehdotus ja perustelut

10%:n omistusvaatimus poistetaan

- Määräysvallan käsitettä on jo tarkennettu MAO:n ja KHO:n päätöksillä vuosien 2024-2025 aikana, joka on jo johtanut ja edellyttää muutoksia laajan omistajapohjan yhtiöissä
- Olemassa olevan lain rikkomiseen on mahdollista puuttua nykyisen lainsäädännön puitteissa, ilman uuden sääntelyn lisäämistä
- Nykyisen lainsäädännön edellyttämät muutokset sidosyksiköihin on mahdollista toteuttaa hallitummin, mikä rajaa kustannuksia ja turvallisuusriskejä
- Alueelliset yhteistyömahdollisuudet säilyvät; pk-yritykset ovat mukana hankintaketjuissa, joka hillitsee markkinoiden keskittymistä jättiyhtiöille
- Hankintalakiesityksessä ei muilta osin ristiriitaa perustuslain näkökulmasta

Ehdotus lakitekstiksi löytyy Kustoksen lausunnon word-versiosta.

Vaihtoehtona omistusvaatimus 1%

- Pienilläkin kunnilla/hyvinvointialueilla olisi mahdollisuus yhteistyöhön, joka rajaa kyberturvallisuusriskejä ja kustannuksia
- Edellyttää isoimmissa sidosyksiköissä järjestelyjä, mutta niiden kohteena on rajatumpi määrä kuntia/hyvinvointialueita – ei hallitsematonta muutosvaihetta
- Määräysvalta toteutettava myös hankintalain edellytysten mukaisesti, omistusprosentti ei poista määräysvallan kriteereitä

- Lisää sääntelyä ja sen monimutkaisuutta
- Omistusprosentti ei ota kantaa omistavan organisaation kokoon

Ehdotus lakitekstiksi löytyy Kustoksen lausunnon word-versiosta

Kiitos!

Lasse Koskivuori
hallituksen varapuheenjohtaja, Kustos ry
toimitusjohtaja, Istekki Oy
lasse.koskivuori@istekki.fi

p. 044 434 1234
www.kustos.fi

Kustos Ry
Julkishallinnon palvelukumppanit